

**Коваленко А. В.** – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, м. Сєвєродонецьк  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3665-0147>

## Наукові передумови формування та розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні

**Метою** статті є аналіз криміналістичних проблем теоретичного та практичного спрямування, що є науковими передумовами формування й розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні. **Методологія.** Застосовано системно-структурний і формально-логічний аналіз для визначення криміналістичної проблематики, що становить передумови формування та розвитку вчення, метод прогнозування – для визначення можливих способів розв'язання таких проблем. **Наукова новизна.** На підставі аналізу основних напрямів наукового пошуку в криміналістиці виокремлено низку загальних наукових проблем криміналістики, розв'язання яких криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні може опосередковано сприяти в межах свого предмета дослідження, а також чимало власних наукових проблем цієї сфери знань. Запропоновано шляхи розв'язання зазначених проблем. **Висновки.** Науковими передумовами формування та розвитку аналізованого вчення є проблематика теоретичного та практичного спрямування, розв'язання якої воно сприяє. Зокрема, це проблеми: впливу науково-технічного прогресу на злочинну діяльність і діяльність з розкриття, розслідування та протидії злочинам; відповідності наукових криміналістичних рекомендацій вимогам чинного законодавства; відповідності теоретичних криміналістичних розробок вимогам практики й узагальнення практичного досвіду застосування криміналістичних рекомендацій; інтеграції криміналістики з досягнутими іншими галузями знань; визначення системи криміналістики. До проблематики власне вчення належать: наявність значної кількості розрізнених наукових праць у цій сфері; відсутність теоретичного обґрунтування вчення; потреба формулювання специфічних криміналістичних поглядів на докази й доказування. Розроблення та подальший розвиток запропонованого криміналістичного вчення сприятиме розв'язанню зазначених проблем.

**Ключові слова:** криміналістика; криміналістичне вчення; наукові передумови; науково-технічний прогрес; практика.

### Вступ

Криміналістика з часу свого зародження надає практиці науково обґрунтовані рекомендації щодо використання найефективніших способів і засобів доказування в кримінальному провадженні. Науковці та практики зібрали значний обсяг наукового матеріалу і здобули досвід у цій сфері.

Криміналістичні знання у сфері процесуального доказування потребують узагальнення та консолідації в окреме криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, яке буде враховувати вимоги чинного українського законодавства, потреби практики розкриття та розслідування злочинів в Україні, ключові здобутки вітчизняних й іноземних учених-криміналістів. Розвитку такого вчення сприятиме виокремлення основних теоретичних і практичних проблем, на розв'язання яких воно й буде спрямоване. Ці проблеми є науковими передумовами формування та розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні та визначають актуальність відповідної сфери криміналістичних знань, основні напрями її дослідження, місце в системі криміналістики.

У криміналістичній літературі питання щодо збирання, дослідження та використання доказів у

своїх працях досліджували такі вчені, як В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Д. Берназ, А. І. Вінберг, І. О. Возгрін, А. Ф. Волобуєв, Л. Я. Драпкін, А. В. Дулов, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, О. Н. Колесніченко, В. П. Колмаков, В. О. Коновалова, О. М. Ларін, В. В. Лисенко, В. К. Лисиченко, М. М. Лисов, Г. А. Матусовський, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, М. О. Селіванов, В. Ю. Шепітько, Н. П. Яблоков та ін. У спеціалізованій літературі досі не було висвітлено теоретичну й практичну проблематику, що визначає передумови формування й розвитку окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, що засвідчує актуальність і своєчасність пропонованого дослідження.

### Мета і завдання дослідження

Метою статті є з'ясування на підставі вивчення сучасного стану й тенденцій розвитку науки криміналістики, потреб вітчизняної правоохоронної практики основних теоретичних і практичних проблем, що становлять наукові передумови формування й розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні.

### **Виклад основного матеріалу**

Науковий пошук завжди спрямований поглибити знання про навколишній світ, його здійснюють з метою оптимізації якості життя людини та розв'язання проблем, що постають у процесі її діяльності. Слушною видається позиція О. О. Ексархопуло стосовно того, що наукова теорія стає необхідною лише там і тоді, де й коли виникають наукові проблеми, розв'язання яких є неможливим без теоретичного дослідження (Eksarhopulo, 1993, р. 15).

Ця теза є справедливою і для науки криміналістики. Дослідник Р. С. Белкін відтворював процес наукового пошуку в криміналістиці так: практика ставить перед наукою для теоретичного осмислення та виконання завдання, які не можуть бути реалізовані доступними практиці способами. Наука виконує їх, використовуючи наявні знання. Такі результати наукового пошуку, упроваджені та перевірені практикою, виводять її на новий рівень, де виникають нові проблеми, для розв'язання яких знову слід залучати науку (Belkin, 2009, р. 410). Тому слушною видається позиція Р. С. Белкіна, згідно з якою зазначений процес взаємодії теорії та практики є безперервним. З огляду на це, можна дійти висновку, що необхідними передумовами та рушійними силами наукового пошуку в криміналістиці є як практичні, так і суто теоретичні наукові проблеми.

У спеціалізованій літературі виокремлюють дві основні групи передумов формування криміналістичних теорій і вчень: практичні (пов'язані з метою забезпечення ефективності організації діяльності з розкриття та розслідування злочинів на підставі дослідження практичної діяльності правоохоронних органів) і теоретичні (пов'язані з науковою діяльністю з формування криміналістичних знань) (Mozhaeva, 2015, р. 10; Belkin, 2001, р. 15, 24).

Із цього приводу Р. В. Комісарчук зауважує, що здатність криміналістики як науки успішно розв'язувати і практичні, і теоретичні проблеми, що виникають, характеризує її евристичний потенціал, творчу роль та інтелектуальну продуктивність. Водночас він вважає, що теоретичні криміналістичні знання слід розглядати не як основу, а як засіб забезпечення подальшого розв'язання прикладних проблем практики (Komisarchuk, 2018, р. 165). Серед юридичних наук криміналістика є однією з найбільш практично орієнтованих. Проте забезпечення практики сучасними й ефективними рекомендаціями неможливе без зрілих теоретичних і методологічних (у широкому значенні поняття методології) криміналістичних знань, які відображають і пояснюють основні закономірності наукового пошуку в цій галузі. Тож будь-яка

криміналістична теорія має виконувати певні проблемні практичні й теоретичні завдання.

Науковець В. А. Журавель зазначає, що розвиток наукового криміналістичного знання, а отже, і визначення основних напрямів наукового пошуку в криміналістиці залежать від: 1) об'єктивних процесів, що відбуваються в науці та характеризують логіку її розвитку; 2) тенденцій і напрямів науково-технічного прогресу, наявності інтегративних зв'язків криміналістики з іншими науками; 3) удосконалення чинного законодавства; 4) запитів практики як вихідного пункту криміналістичного пізнання та сфери реалізації предметно-перетворювальної функції криміналістики (Zhuravel, 2002, р. 166). Такі групи загальних передумов наукового пошуку в криміналістиці можна використати як базу для визначення власної проблематики будь-якої криміналістичної теорії.

Також слід урахувати позицію Р. С. Белкіна про те, що розвинена теорія не може ґрунтуватися лише на узагальненні наукових фактів. Між узагальненням і побудовою окремої криміналістичної теорії має бути ще одна ланка – висунення теоретичних побудов, які належать до одного чи групи однорідних наукових фактів і відрізняються від теорії нижчим рівнем загальності. Такі теоретичні побудови виникають з гіпотез, які ймовірно пояснюють об'єкт пізнання (Belkin, 2001, р. 313). У межах розроблення та розвитку окремого криміналістичного вчення такими ймовірними гіпотезами є базові ідеї про те, як за допомогою відповідного вчення може бути розв'язано кожну проблему, що потребує теоретичного дослідження.

Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні як окрема сфера криміналістичних знань потребує визначення теоретичних і практичних проблем, розв'язанню яких воно сприяє та які становлять наукові передумови його формування й розвитку. Аналіз передумов забезпечать системність і логічність учення, а виокремлення таких проблем серед загальної проблематики криміналістики допоможе окреслити місце вчення в системі цієї науки.

### **Наукова новизна**

З огляду на розглянуті загальні підходи, на підставі вивчення поглядів науковців на сучасний стан і тенденції розвитку науки криміналістики, потреб правоохоронної практики можна виокремити дві групи наукових проблем, що становлять передумови формування та розвитку окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження й використання доказів у кримінальному провадженні.

Першу з них становлять наукові проблеми загального спрямування, що постають перед

наукою криміналістикою загалом і розв'язанню яких це вчення може сприяти частково, опосередковано, у межах свого предмета дослідження. Відповідно до сучасних поглядів на предмет криміналістики, процеси збирання, дослідження, оцінки та використання доказів є його значущими елементами (Shepitko, Konovalova & Zhuravel, 2019, р. 6). Отже, досліджуване криміналістичне вчення є важливою складовою науки криміналістики, його формування підпорядковано загальним закономірностям цієї науки, а поступальний розвиток сприятиме розширенню методології криміналістики загалом.

До другої категорії належать окремі (вузькі) наукові проблеми збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, розв'язанню яких відповідне криміналістичне вчення сприятиме безпосередньо.

3-поміж загальних наукових проблем криміналістики, що становлять передумову розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, слід виокремити такі:

*а) проблема впливу науково-технічного прогресу на злочинну діяльність і діяльність із розкриття, розслідування та протидії злочинам.* Із цього приводу О. О. Ексархопуло зазначав, що впровадження в практику досягнень науково-технічної революції (НТР) у другій половині ХХ ст. супроводжували негативні для криміналістики тенденції, зокрема відставання темпів розвитку криміналістики (криміналістичної техніки) від темпів розгортання НТР; зростання потреб практики в сучасному технічному оснащенні й методах його застосування; невідповідність підготовки професійних кадрів рівню технічного розвитку тощо (Eksarhopulo, 1993, р. 11). Нині ці проблеми не втратили своєї актуальності.

З науково-технічним прогресом трансформуються й об'єкти злочинних посягань і способи та засоби, які використовують під час учинення злочинів. Ознаки кримінальних правопорушень майже завжди правоохоронці сприймають ретроспективно, тож правоохоронна технологія часто відстає від нових можливостей злочинців. Саме тому теоретичні криміналістичні підходи до доказування швидко втрачають актуальність і не можуть цілком задовольнити вимоги практики в умовах постійного розвитку суспільства.

Сучасне криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні може забезпечити розроблення й швидке впровадження новітніх технічних рішень, тактичних і методичних рекомендацій щодо їх застосування в правоохоронну діяльність, забезпечити актуальність і своєчасність криміналістичних рекомендацій загалом. Таке вчення не може лишатися статичним в умовах постійних змін, воно має не лише

узагальнити й удосконалити сучасні криміналістичні погляди на поняття, сутність і систему доказів, а й закласти методологічні засади для доктринального пояснення та імплементації в практику операцій з новими видами доказів, які неминуче будуть виникати з перебігом науково-технічного прогресу;

*б) проблема відповідності наукових криміналістичних рекомендацій вимогам чинного законодавства.* Діяльність правоохоронців із розкриття, розслідування та запобігання злочинам чітко регламентована нормативними актами, які постійно вдосконалюють. Очевидно, що розроблювані криміналістами рекомендації мають відповідати актуальним вимогам закону.

Криміналістика безпосередньо залежить від новел КК України (що впливають на перелік фактів, які підлягають з'ясуванню та доказуванню під час розслідування окремих видів злочинів) і КПК України (нормами якого врегульовано процесуальну форму та вимоги до всіх стадій кримінального провадження). Серед основних тенденцій таких законодавчих змін можна виокремити: виникнення нових і зміна сучасних складів злочинів, які потребують відповідних методичних рекомендацій щодо їх розслідування; подальше реформування кримінального процесу для дотримання принципів гласності й змагальності; узгодження процесуального законодавства зі стандартами Європейського Союзу; урахування в кримінальному процесі практики Європейського суду з прав людини тощо. У контексті окреслених тенденцій поділяємо позицію А. Ф. Волобуєва, згідно з якою окремі наукові положення та практичні рекомендації криміналістики, викладені в науковій і навчальній спеціальній літературі минулих років, потребують коригування (Volobuev, 2018, р. 156).

Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні має першим реагувати на відповідні законодавчі зміни та формувати найбільш загальні рекомендації, які надалі будуть застосовані криміналістичною технікою, тактикою і методикою. Крім того, вчення має з огляду на сучасні правотворчі, наукові та практичні тенденції запропонувати подальші зміни до процесуального законодавства, які сприятимуть гармонізації здобутків криміналістичної науки, процесуального правового регулювання та практики розслідування злочинів;

*в) проблема відповідності теоретичних криміналістичних розробок вимогам практики й узагальнення практичного досвіду застосування криміналістичних рекомендацій з розслідування злочинів.* Будь-яка сучасна наука має бути орієнтованою на впровадження її надбань у життєдіяльність людини. Зв'язок криміналістичної науки та правоохоронної практики надзвичайно

тісний. Теоретичні криміналістичні положення, висновки та рекомендації розробляють з метою забезпечення практики найбільш ефективними засобами протидії злочинності. Із цього приводу Р. В. Комісарчук вважає, що пріоритетними в криміналістиці є ті наукові розробки, які безпосередньо затребувані та використовувані практикою, тобто криміналістичні методи, прийоми й засоби. Науковці мають не тільки розробляти, а й забезпечувати впровадження їх у практику (Komisarchuk, 2018, p. 164).

Водночас слушною видається думка А. В. Дулова, який зазначав, що практична діяльність не лише використовує доступні наукові теорії, а й доводить необхідність розвитку нових, розробленню яких має передувати накопичення значного емпіричного матеріалу, досвіду, що засвідчить недоліки чинних теорій (Dulov, 2008, p. 131-132). Тому криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні має шляхом аналізу потреб і здобутків практики узагальнити й удосконалити тактичні рекомендації щодо грамотного та ефективного застосування технічних і тактичних методів, способів, засобів, прийомів збирання, фіксації та дослідження доказів, а також використання цих доказів під час досудового розслідування і судового розгляду злочинів. Учення в межах предмета дослідження сприятиме відповідності криміналістичних рекомендацій вимогам практики;

*е) проблема інтеграції криміналістикою здобутків інших галузей знань.* Щоразу, коли спеціальні, неюридичні знання чи навички використовує злочинець, слідство також має отримати доступ до відповідних знань й ефективно застосувати їх з метою документування механізму та слідів злочину. Тому використання здобутків природничих і суспільних наук є одним з основних напрямів розвитку засобів доказування. Дослідник М. В. Салтевський зазначав, що сучасні досягнення природничих, технічних наук є живильним середовищем для вдосконалення наявних і конструювання нових засобів криміналістичної техніки (Saltevskiy, 1999, p. 7). Перенесення проблем суміжних наук з їх подальшим інтерпретуванням стосовно власного предмета й завдань, на думку О. О. Ексархопуло, є одним зі шляхів пошуку криміналістичної теоретичної проблеми, що може стати підставою для криміналістичного наукового дослідження (Eksarhopulo, 1993, p. 17).

Криміналістична техніка однією з перших серед розділів криміналістики інтегрує та застосовує новітні здобутки природничих, технічних, медичних наук. З розробленням нових технічних засобів удосконалюють і тактику їх застосування під час проведення слідчих (розшукових) дій та експертних досліджень. Крім того, рекомендації стосовно тактики проведення

процесуальних дій мають ґрунтуватися на здобутках психології та соціології, а методика розслідування злочинів, учинених у певній сфері людської діяльності, – на наукових знаннях про відповідну сферу (економічні, екологічні злочини тощо).

Знання, акумульовані іншими науками, можуть значно відрізнятися від криміналістичних за структурою, методами отримання, основними закономірностями тощо. Наприклад, В. О. Коновалова стверджує, що чуттєвість пізнання під час розслідування злочинів не має такого безпосереднього характеру, як у галузях знань, предметом яких є фізичні, хімічні чи біологічні явища (Konovalova, 2017, p. 218). Тому здобутки інших наук мають бути належно адаптовані науковцями для використання в криміналістичних рекомендаціях. Перспективними напрямками такої інтеграції є використання інтелектуального аналізу даних для збирання доказів (Deshmukh, 2015, p. 22), встановлення ознак невідомого злочинця за його ДНК (Matheson, 2016, p. 1061), застосування тривимірного комп'ютерного моделювання під час розслідування злочинів (Chase & LaPorte, 2018, p. 7) тощо. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні здатне консолідувати й удосконалити загальні підходи до використання спеціальних знань у процесі доказування, що сприятиме інтеграції здобутків інших наук у криміналістику загалом;

*д) проблема визначення системи криміналістики.* У наукових колах досі не сформовано єдиної позиції щодо системи криміналістики. Брак консенсусу в цьому питанні В. А. Журавель пояснює об'єктивними закономірностями розвитку науки криміналістики, істотними змінами уявлень про предмет її дослідження, що позначається на поглядах науковців (Zhuravel, 2017, p. 130). Дослідник В. О. Коновалова акцентує також на нерівномірності розвитку різних галузей криміналістики, виникненні та формуванні окремих криміналістичних вчень і теорій (Konovalova, 2000, p. 116). Попри те що криміналістичні рекомендації стосовно доказування в кримінальному провадженні є популярним напрямом дослідження, питання про місце цієї сфери знань у системі науки залишається відкритим. Зокрема, криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні є однією зі сфер знань, якій досі не відведено належне місце в найпоширенішій чотирьохелементній структурі системи криміналістики.

Загальні положення вчення мали б належати до загальної теорії криміналістики; про техніко-криміналістичні методи та засоби збирання й дослідження доказів – до криміналістичної техніки; про тактико-криміналістичні способи збирання доказів – до криміналістичної тактики;

про використання доказів – до криміналістичної методики. З'ясування й обґрунтування місця зазначеного вчення в системі криміналістики сприятиме розв'язанню проблеми системи науки загалом.

До переліку власне наукових проблем, що становлять передумову для розвитку криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, можна віднести такі:

*а) наявність значної кількості розрізнених наукових праць.* Учені-криміналісти присвятили чимало уваги питанням доказування в кримінальному процесі. Більшість таких робіт було спрямовано на окремі етапи доказування, види слідів злочину, техніко- й тактико-криміналістичні методи та способи роботи з джерелами доказової інформації.

Значна кількість досліджень у цій сфері засвідчує активний інтерес науковців до криміналістичних аспектів процесу доказування. Ця сфера знань постійно поповнюється досягненнями науково-технічного прогресу, новелами кримінального процесуального законодавства, а отже, потребує узагальнення, систематизації та подальшого ґрунтовного наукового розроблення. Криміналістичні дослідження особливостей зазначених етапів доказування мають значний сумарний обсяг, їх було розроблено на різних етапах розвитку суспільства та в умовах різного кримінального процесуального законодавства; вони різняться актуальністю, структурою та методологічною базою. Саме тому розв'язанню зазначеної проблеми сприятиме розроблення єдиного, цілісного криміналістичного вчення, яке консолідує цю сферу криміналістичних знань;

*б) брак теоретичного обґрунтування необхідності формування зазначеного вчення.* Нині немає єдності в позиціях науковців щодо теоретичних і праксеологічних засад збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні, так само як і монографічних праць, які узагальнювали б та розвивали теоретичні здобутки в галузях криміналістичної техніки, тактики й методики щодо окреслених етапів доказування. Визначення та наукового обґрунтування потребують об'єкт, предмет, мета, функції, методи й система, спеціальна термінологія вчення, його розмежування з кримінальною процесуальною теорією доказування та місце в системі науки криміналістики. Подальший логічний і системний розвиток криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні актуалізує необхід-

ність визначення й обґрунтування його методологічних засад;

*в) потреба у формуванні специфічних криміналістичних поглядів на докази й доказування.* З часу виникнення наук кримінального процесу та криміналістики вчені намагаються розробити спрямовані на практику рекомендації щодо ефективного здійснення процесу доказування в кримінальному провадженні. Наука кримінального процесу в межах процесуальної теорії доказування сформувала власні підходи до тлумачення понять доказів і доказування. До сфери наукових інтересів учених-процесуалістів належать питання процесуальної форми та процесуальних джерел доказів, їх оцінки й перевірки, основних правових вимог процедури проведення заходів, спрямованих на їх збирання. Криміналістів цікавлять технічні, тактичні й методичні аспекти основних операцій з доказами – їх збирання, дослідження та використання на різних стадіях кримінального провадження. Видається, що криміналістика має запропонувати власний погляд на зміст і визначення доказів, процес доказування, який, доповнюючи положення процесуальної теорії доказування, істотно підвищить якість практично спрямованих наукових рекомендацій.

## Висновки

Отже, науковими передумовами формування та розвитку аналізованого вчення є проблематика теоретичного й практичного спрямування, розв'язанню якої воно сприяє. Зокрема, це проблеми: впливу науково-технічного прогресу на злочинну діяльність і діяльність із розкриття, розслідування та протидії злочинам; відповідності наукових криміналістичних рекомендацій вимогам чинного законодавства; відповідності теоретичних криміналістичних розробок вимогам практики й узагальнення практичного досвіду застосування криміналістичних рекомендацій; інтеграції криміналістикою здобутків інших галузей знань; визначення системи криміналістики. До проблем власне вчення належать: наявність значної кількості розрізнених наукових праць у цій сфері; відсутність теоретичного обґрунтування вчення; потреба формулювання специфічних криміналістичних поглядів на докази й доказування.

Видається можливим розв'язати зазначені проблеми шляхом розроблення та подальшого розвитку окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні.

## REFERENCES

- Belkin, R.S. (2001). *Kurs kriminalistiki [Forensics course]*. (Vols. 1-3) (3<sup>rd</sup> ed., rev.). Moscow: Iuniti-Dana [in Russian].
- Belkin, R.S. (2009). *Obschaia teoriia kriminalistiki v usloviakh nauchno-tekhnicheskoy revoliutsii [The general theory of forensics in the scientific and technological revolution]*. Moscow: Norma [in Russian].
- Chase, R., & LaPorte, G. (2018). The Next Generation of Crime Tools and Challenges. *NIJ Journal*, 279. Retrieved from <https://nij.gov/journals/279/Pages/next-generation-of-crime-tools-and-challenges-3d-printing.aspx>.
- Deshmukh, S.R., Dalvi, A.S., Bhalerao, T.J., Dahale, A.A., Bharati, R.S., & Kadam, C.R. (2015). Crime investigation using data mining. *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*, 3(4), 22–25. doi: <https://doi.org/10.17148/ijarcce.2015.4306>.
- Dulov, A.V. (2008). Metodologicheskie teorii kriminalistiki [Forensic Methodological Theories]. *Vestnik akademii MVD Respubliki Belarus, Bulletin of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus*, 1(15), 131–136 [in Russian].
- Eksarkhopulo, A.A. (1993). Kriminalisticheskaia teoriia: formirovanie i perspektivy razvitiia v usloviakh NTR [Forensic theory: formation and development prospects in the conditions of scientific and technological revolution]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. SPb. [in Russian].
- Komisarchuk, R. (2018). Epistemologichni osnovy kryminalistyky [Epistemological foundations of forensic science]. *Jurnalul juridic national: teorie şipractică*, 2(30), vol. 1, 163–167 [in Ukrainian].
- Konovalova, V.E. (2000). *Versiiia: kontseptsiiia i funktsii v sudoproizvodstve [Version: concept and functions in legal proceedings]*. Kharkov: Konsum [in Ukrainian].
- Konovalova, V.O. (2017). Metodolohiia kryminalistyky: nova kontseptsiiia [Forensic methodology: a new concept]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu "Odeska yurydychna akademiia", Scientific works of the National University "Odessa Law Academy"*, 19, 214–219. doi: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v19i0.514> [in Ukrainian].
- Matheson, S. (2016). DNA phenotyping: snapshot of a criminal. *Cell*, 5(166), 1061–1064. doi: <https://doi.org/10.1016/j.cell.2016.08.016>.
- Moznaeva, I.P. (2015). *Kriminalisticheskoe uchenie ob organizatsii rassledovaniia prestupleniy [Forensic doctrine on the organization of crime investigation]*. Saratov [in Russian].
- Saltevs'kyi, M.V. (1999). *Kryminalistyka [Forensic science]*. (Vols. 1-2). Kharkiv: Konsum; Osnova [in Ukrainian].
- Shepitko, V.Yu., Zhuravel, V.A., & Konovalova, V.O. (et al.). (2019). *Kryminalistyka [Forensic science]*. V.Yu. Shepitko (Eds.). (Vols. 1-2). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Volobuiev, A.F. (2018). Kryminalistyka v umovakh reformuvannia kryminalnoho sudochynstva [Criminalistics in conditions of criminal judicial reform]. *Pravovyi chasopys Donbasu, Law Journal of Donbass*, 64(3), 153–157. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2018-64-3-153-157> [in Ukrainian].
- Zhuravel, V.A. (2002). Naukovyi poshuk u kryminalistytsi: zasoby ta shliakhy zdiisnennia [Forensic Science: Means and Ways to Implement]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy, Bulletin of the Academy of Law Sciences of Ukraine*, 2(29), 166–173 [in Ukrainian].
- Zhuravel, V.A. (2017). Systema kryminalistyky: tradytsiini pidkhody ta novatorski propozyitsii [Criminalistics system: traditional approaches and innovative propositions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, Bulletin of the National Academy of Law of Ukraine*, 2(89), 130–134 [in Ukrainian].

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Белкин Р. С. Курс криминалистики : учеб. пособие : у 3 т. 3-е изд., доп. Т. 1. М. : Юнити-Дана, 2001. 837 с.
- Белкин Р. С. Общая теория криминалистики в условиях научно-технической революции. М. : Норма. 2009. 768 с.
- Chase R., LaPorte G. The Next Generation of Crime Tools and Challenges. *NIJ Journal*. April 2018. No. 279. URL: <https://nij.gov/journals/279/Pages/next-generation-of-crime-tools-and-challenges-3d-printing.aspx>.
- Deshmukh S. R., Dalvi A. S., Bhalerao T. J., Dahale A. A., Bharati R. S., Kadam C. R. Crime investigation using data mining. *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*. 2015. No. 3. Vol. 4. P. 22–25. doi: <https://doi.org/10.17148/ijarcce.2015.4306>.
- Дулов А. В. Методологические теории криминалистики. *Вестник Академии МВД Республики Беларусь*. 2008. № 1 (15). С. 131–136.
- Эксархопуло А. А. Криминалистическая теория: формирование и перспективы развития в условиях НТР : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. СПб., 1993. 33 с.
- Комісарчук Р. Епістемологічні основи криміналістики. *Jurnalul juridic national: teorie şipractică*. 2018. № 2 (30). Ч. 1. С. 163–167.
- Коновалова В. Е. Версия: концепция и функции в судопроизводстве. Харьков : Консум, 2000. 176 с.
- Коновалова В. О. Методологія криміналістики: нова концепція. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. № 19. С. 214–219. doi: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v19i0.514>.
- Matheson S. DNA phenotyping: snapshot of a criminal. *Cell*. 2016. No. 5. Vol. 166. P. 1061–1064. doi: <https://doi.org/10.1016/j.cell.2016.08.016>.
- Можаяева И. П. Криминалистическое учение об организации расследования преступлений : учеб. пособие. Саратов, 2015. 204 с.
- Салтевський М. В. Криміналістика : підручник : у 2 ч. Харків : Консум ; Основа, 1999. Ч. 1. 416 с.
- Криміналістика : підручник : у 2 т. / [В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право. 2019. Т. 1. 456 с.

- Волобуєв А. Ф. Криміналістика в умовах реформування кримінального судочинства. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3. С. 153–157. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2018-64-3-153-157>.
- Журавель В. А. Науковий пошук у криміналістиці: засоби та шляхи здійснення. *Вісник Академії правових наук України*. 2002. № 2 (29). С. 166–173.
- Журавель В. А. Система криміналістики: традиційні підходи та новаторські пропозиції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2 (89). С. 130–134.

*Стаття надійшла до редколегії 28.08.2019*

---

**Kovalenko A.** – Ph.D in Law, Senior Lecturer of the Department of State-Law Disciplines of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko, Sievierodonetsk, Ukraine  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3665-0147>

## **Scientific Premises for the Formation and Development of Criminalistic Doctrine on the Collection, Examination and use of Evidence in Criminal Proceedings**

The **purpose** of the article is to analyze forensic problems of theoretical and practical nature, which serve as scientific premises for the formation and development of criminalistic doctrine on the collection, examination and use of evidence in criminal proceedings. **Methodology.** A system-structural and formal-logical analysis was applied to determine forensic issues, which are the premises for the formation and development of the doctrine, the method of forecasting – to determine the approximate ways of solving such problems. **Scientific novelty.** On the basis of the analysis of the basic directions of scientific search in criminalistics, the author has identified a number of common scientific problems of forensic science, for which criminalistic doctrine on the collection, examination and use of evidence in criminal proceedings can indirectly serve as a solution within the scope of its subject of research, as well as a number of own scientific problems of this sphere of knowledge. The ways of solving the described problems through the formation and development of the proposed doctrine are given. **Conclusions.** Scientific premises for the formation and development of the abovementioned doctrine are a number of problems of theoretical and practical nature, for the solution of which it serves. Common forensic problems that can be solved by the doctrine are: the problem of the impact of scientific and technological progress on criminal activity and on the activities of detection, investigation and counteraction to crime; the problem of compliance of scientific forensic recommendations with the requirements of the current legislation; the problem of conformity of theoretical forensic developments with the requirements of practice and generalization of practical experience of applying forensic recommendations; the problem of criminalistics integrating the achievements of other fields of knowledge; the problem of defining the criminalistics system. The own problems of the doctrine include: the presence of a large number of different scientific works in this field; lack of theoretical substantiation of the doctrine; the need to formulate specific forensic views on evidence and proving. The formation and further development of proposed criminalistic doctrine should help to solve the problems described.

**Keywords:** criminalistics; private criminalistic doctrine; scientific premises; scientific and technological progress; practice.